

خاص ترین درخت های ایران

در آستانه روز درختکاری با قدیمی ترین درختان ایرانی آشنا خواهیم شد، از سرو ابر کوه پیر ترین موجود زنده جهان تا درختی با ۲۰ فرزند!

نسیم سپیلی | روزنامه نگار

پرونده

درختان، این بلند قامتان سبز، گذشته از زیبایی و صف تشدنی که به مناظر طبیعی می دهند از مهم ترین ذخایر ژنتیکی گیاهی به شمار می روند. درختان می توانند عمری چند هزار ساله داشته باشند و بسته به شرایط محیطی شان، قرن های متمادی عمر کنند. در ایران، قدیمی ترین درختان سرو و چنار هستند که همیشه توجه گردشگران داخلی و خارجی و علاقه مندان به طبیعت را به خود جلب کردند و از عوامل مهم برای رونق دادن به صنعت اکوتورسم کشور هستند. به پنهان ۱۵ اسفند و در آستانه روز درختکاری نگاهی داریم به کهن سال ترین و مشهور ترین درختان ایران که عمر هزار و حتی بالای هزار سال دارند. البته شایان ذکر است منابع موثقی درباره درختان کهن سال ایران وجود ندارد و درباره قدمت آن ها هم نظرات متفاوتی ارائه شده است. تاریخچه شناسایی درختان کهن سال در ایران، قدمت زیادی ندارد و شاید ۲۰ یا ۳۰ سال است که به این حوزه توجه شده است. حدود دو هزار درخت کهن سال تاکنون در ایران شناسایی شده اند که از این تعداد، هزار درخت عمری بین ۳۰۰ تا ۳۰۰۰ سال دارند. درخور ذکر است درختان کهن سال می توانند به مطالعات تاریخ نگاری و اکولوژی کشور کمک کنند چون می توان از روی دواپر درختان به تعداد سال های عمر آن ها پی برد و اطلاعاتی کسب کرد.

سرو در شعر و آثار باستانی

کهن سال ترین درخت ایران، سرو ها هستند. سرو را نماد آزادی و استقامت دانسته اند. تا آن جاکه سدی درباره آن می فرماید: «به سرو گفت کسی میوه ای نمی آری / جواب داد که از آدگان تپی دست اند». سرو همچنین در شعر حافظ هم تجلی یافته: «هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود». تصویر سرو در سنگ نگاره های تخت جمشید، طرح بته جقه و سرو خمیده در ظروف چینی طرح های تخت جمشید و سرو باستانی روی پارچه بته جقه از طرح های اصیل ایرانی، نشان دهنده قدمت این درخت است. نشان سرو را همچنین می توان در دیگر آثار باستانی ایران یافت.

محل برای گردهمایی

چه درختی و کجا؟ درخت ارس، سمنان کهن سال ترین درخت استان سمنان با دو هزار و ۵۰۰ سال قدمت و ۱۲ متر ارتفاع و بیش از ۲ متر قطر در شهر دیباج از توابع بخش مرکزی این شهرستان قرار دارد. این درخت که ارس نام دارد از گذشته تاکنون به عنوان محلی برای گردهمایی افراد بومی منطقه برای پختن آش نذری و... بوده است. درخت گردوی کمان رستم با عمری ۱۳۰۰ ساله، دومین درخت کهن سال این استان است. از دیگر درختان سن بالای سمنانی می توان به چنار سوخته واقع در شاهرود، چنار کهن سال امامزاده یحیی در شهیمیرزادو... اشاره کرد.

درخت آرمش بخش

چه درختی و کجا؟ سرو هرزویل، گیلان سرو هرزویل با ارتفاع حدود ۳۰ متر و قطری نزدیک به ۴ متر هم اکنون یکی از سه اثر طبیعی استان گیلان است و در روستای هرزویل شهرستان رودبار هنوز در حال نفس کشیدن است. این درخت برای مردم آن منطقه از ارزش و محبوبیت ویژه ای برخوردار بوده و گفته شده است که دیدنش باعث آرامش می شود. ارزش این سرو به قدری زیاد است که ناصر خسرو قبادیانی از آن در سفرنامه خود یاد کرده است. قدمت سرو هرزویل بین هزار تا سه هزار سال تخمین زده شده. درخت «کنگول باسکم» در ارتفاعات شهرستان شفت معروف به درخت حمت با قدمت هزار و ۷۰۰ سال از دیگر درختان کهن سال این استان است.

درختی دارای ۳ تنه

چه درختی و کجا؟ ارس سرانی، خراسان شمالی کهن سال ترین درخت ارس با قدمتی بین ۲۷۰۰ تا ۳۰۰۰ سال در منطقه سرانی در نوار مرزی شهرستان شیروان باتر کمستان قرار دارد. این درخت دارای یک تنه کشیده و تنومند بوده که از ارتفاع حدود ۳ متری دارای سه تنه شده و به اطراف گسترده شده است. همچنین ارس در توم در این استان هزار ساله است و سن ارس گرمه به ۱۲۰۰ و ارس استرخی به ۲۰۰۰ سال می رسد. می توان به درختان کهن سال گردو و چنار سوخته شهرستان اسفراین، چنار کلتی جاجر، درخت صنوبر نظر علی شهرستان شیروان و... هم در این استان اشاره کرد.

شاخص ترین سرو خمره ای کشور

چه درختی و کجا؟ سرو فورگ، خراسان جنوبی درخت سرو فورگ جزو شاخص ترین و قدیمی ترین سروهای خمره ای کشور است که قطر آن ۱۹۱ سانتی متر بوده و سن آن حدود ۱۲۰۰ تا ۱۳۰۰ سال تخمین زده می شود. روستای فورگ یکی از توابع شهرستان درمیان در استان خراسان جنوبی است که در فاصله ۱۲ کیلومتری جنوب شهر اسدیبه (مرکز شهرستان) قرار گرفته است. جالب است بدانید بیش از ۱۰۰ درخت بالای هزار سال در استان خراسان جنوبی وجود دارد و مردم این استان با وجود شرایط اقلیمی گرم و خشک به دلیل حرمتی که برای درختان قائل می شوند، تاکنون این درختان را حفظ کرده اند. درخت بنه بیرجند، درختان بنه خوسف، سرو روستای گسک، درخت بنه رچو سرو خرو در شهرستان طبس و... جزو درختان کهن سال این استان هستند.

درختی با ۲۰ فرزندش!

چه درختی و کجا؟ چنار نطنز، اصفهان درخت چنار نطنز با قطری حدود ۵ متر، بین ۱۷۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قدمت دارد. مقابل مسجد جامع نطنز، همچنان پابرجاست و ریشه در خاک دارد. این درخت کهن سال اکنون تبدیل به بیش از ۲۰ درخت چنار شده و در واقع درخت های فعلی پاجوش های درخت اصلی بوده است. چنار بازار، چنار رهن، چنار روستای برز و دو چنار روستای طار پنج چناری هستند که به علت قدمت بالا و زنده بودن در این استان به ثبت ملی رسیده اند.

آسمان خراشی وسط جنگل

چه درختی و کجا؟ سرو کلانی، فارس سرو کلانی نام درخت کهن سالی است که در روستای کلانی در ۲۸ کیلومتری شرق کازرون و در جنگل دشت برم واقع شده است. ارتفاع سرو کلانی حدود ۵۵ متر است که به قول امروزی ها، شبیه یک آسمان خراش در وسط جنگل است! قدمت این سرو را برخی از منابع ۵۰۰، برخی ۷۰۰ و برخی هم بیش از هزار سال تخمین زده اند. درختان سرو رستاق (با قدمتی نزدیک به یک قرن) و درخت کهن سال چنار برف دان هم از دیگر درختان کهن سال این استان هستند که ثبت ملی شده اند.

همنشین گنج و گوهر

چه درختی و کجا؟ سرو گوهر دشت، البرز سرو ۱۳۰۰ ساله گوهر دشت تا سال ۱۳۶۵ سبز بوده اما به مرور آثار خشکیدگی در آن نمایان شده است. در سال ۱۳۸۰ کارشناسان میراث فرهنگی این اثر ارزشمند را شناسایی کردند و از آن پس جزو آثار باستانی شهر کرج به شمار می آید. برخی ها می گویند در پای این سرو تاریخی، گنج و گوهر پیدا شده و دلیل نام گذاری گوهر دشت هم همین است.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

پنجشنبه ۱۴ اسفند ۱۳۹۹

۲۰ رجب ۱۴۴۲ ۴ مارس ۲۰۲۱

شماره ۲۰۶۱۳

۱۸۳۳

درختی که مار کوبولو از آن باز دید کرده است

چه درختی و کجا؟ سرو ابر کوه، یزد

سرو کهن سال شهرستان مهریز به سرو ابر کوه مشهور است که برخی آن را کهن سال ترین موجود زنده دنیا می دانند. دانشمند روس الکساندروف، عمر این سرو را بیش از چهار هزار و ۵۰۰ سال می داند ولی پس از آن دانشمندان بازدید کننده از ژاپن و روسیه عمر درخت را تا ۷۰۰۰ سال تخمین زده اند. این سرو کهن سال نهمین اثر طبیعی ثبت شده کشور در میانه محله تاریخی منگاباد در بافت قدیم و در جوار جاده ترانزیت تهران به بندرعباس قرار گرفته است. این موجود زنده دارای ارتفاعی بیش از ۳۰ متر و قطر ۷ متر است که به گفته اهالی محل به علت توفان شدید بخش زیادی از آن شکسته است. بنا بر عقیده بعضی از ساکنان، این درخت توسط زرتشت کاشته شده و از همین رو، این سرو با نام «سرو زرتشت» هم شناخته می شود. سرو چند هزار ساله یزد و منطقه اطراف آن به دلیل قرارگیری در مسیر جاده ابریشم و همچنین مسیر زیارتی مشهد، مورد تکریم است و امروزه هم برخی مراسم مذهبی در گرداین درخت برگزار می شود. «مار کوبولو»، جهانگرد و تاجر ونیزی، در کتاب خود به سرو ابر کوه اشاره کرده است. اوچ شکوه این سرو پای در خاک را می توان در اواسط فصل بهار به تماشا نشست که پس از گذر این همه سال، هنوز بارور و سرسبز است. درخور ذکر است که سرو منگاباد هم دومین سرو کهن سال استان یزد واقع در شهرستان مهریز است.

بلوطی منحصر به فرد

چه درختی و کجا؟ بلوط بیان دره، کردستان در ۳۰ کیلومتری جنوب شرقی شهرستان بانه و در روستایی به نام بیان دره که از توابع بخش نئور این شهرستان است، درخت بلوطی وجود دارد که بنا به تایید کارشناسان و همچنین آزمایش های انجام شده قدمتی حدود ۱۵۰۰ سال دارد و ارتفاع ۱۳ متری و قطری حدود ۷ متر هم از دیگر مشخصات این درخت منحصر به فرد است. گردوی کهن سال ملکشان علیا در سنجند، توت شیخ رش در نایسر، گردوی کانی گشه، چنار سروآباد، گردوی گزه سوتیاد در دیواندره، زبان گنجشک پیرمحمد و... از دیگر درختان قدیمی این استان هستند.

آسیب دیده ولی

سرپاست

چه درختی و کجا؟ چنار داین، مرکزی درخت چنار کهن سال روستای داین با هزار و ۱۵۰ سال، از قدیمی ترین درختان استان مرکزی است که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. سازگاری با آب و هوای منطقه و وجود آب کافی از دلایل عمر طولانی این درخت محسوب می شود. درخت داین ۹ متر قطر و ۲۰ متر ارتفاع دارد و با وجود صدماتی که به آن وارد شده، تاج درخت هنوز گسترده و شاداب است. درخت چنار محلات، درخت توت امامزاده آستانه، درخت گردوی روستای دل آرام و... از دیگر درختان تنومند و کهن سال استان مرکزی است.

با قدمت و امیل در وسط میدان

چه درختی و کجا؟ چنار خامنه واسکو، آذربایجان شرقی درختی کهن سال در شهر خامنه واقع در استان آذربایجان شرقی قرار دارد که قطر آن به ۵ متر و ۳۰ سانتی متر و ارتفاع آن به ۱۰ متر می رسد. عمر آن را هم ۱۷۰۰ سال تخمین زده اند. همچنین چنار ۱۲۰۰ ساله اسکوه هم از کهن سال ترین درختان استان آذربایجان شرقی است. این درخت در میانه یکی از خیابان های شهر قرار گرفته و میدان این قسمت از شهر به سبب اهمیت وجود این درخت کهن سال به «سبز میدان» معروف شده است. درخت چنار آذرشهر، چنار زاویه و... از دیگر درختان با قدمت این استان هستند.

درختی که مردم به آن قسم می خورند

چه درختی و کجا؟ چنار باغوار، همدان درخت چنار شهرستان توپسرکان با قدمتی بیش از دو هزار سال در حیاط یک مسجد و محله ای به نام باغوار قرار دارد. ارتفاع آن از سطح زمین ۲۵ متر و قطر آن ۱۵ متر است. در گذشته مردم توپسرکان، برای این درخت که نشانه ای از عظمت خداوند محسوب می شود، احترام قائل بودند و حتی به عنوان پیر مسجد باغوار به آن قسم یاد می کردند. به همین دلیل نگهداری از این درخت برای مردم این منطقه از اهمیت زیادی برخوردار بوده و هست. درخت گردوی ترخین آباد واقع در شهرستان اسدآباد، چنارهای پیر کمر بسته، شهرستان توپسرکان، درخت توت کهن سال دهستان هگمتانه، درخت توت امامزاده محسن در روستای وفرجین و... از دیگر درختان کهن سال این استان هستند.

چشم نواز و در ارتفاع

چه درختی و کجا؟ ارس تخته میان، خراسان رضوی درخت ارس تخته میان ۸ متر ارتفاع دارد و با قدمت ۲۰۰۰ ساله در نزدیکی روستای میان از توابع شهرستان طر قبه، شاندیز در اطراف مشهد چشم انداز زیبایی در دامنه شمالی ارتفاعات بینالود دارد. سرو کهن سال مزار «سید قوام الدین نوق» و چنار کهن سال روستای کردیان شهرستان باخرز از دیگر موجودات زنده کهن سال این استان هستند که هر ساله گردشگران برای تماشایشان به این خطه سفر می کنند.